

Posudek školitele na dizertační práci Barbory Čížkové: Reproductive strategies and group dynamics in the genus *Acomys*

Předložená dizertační práce Barbory Čížkové završuje naše experimentální studie bodlinatek. Přestože jsou tato zvířata oblíbeným modelem pro nejrůznější laboratorní studie, o jejich sociálním chování se toho ví překvapivě málo. Je to vlastně poměrně nepochopitelné, neboť díky předpokládané vysoké socialitě bodlinatek a prekocialitě jejich mláďat, je jejich potenciál pro nejrůznější behaviorální studie poměrně velký. Cílem této práce bylo tedy otestovat některé fenomény spojené se sociální dynamikou, vliv sociálních a „life history“ parametrů na poměr pohlaví a velikost vrhu u myšovitého hlodavce, který se od tradičně zkoumaných myšovitých v lecčems liší. Leitmotivem našich studií byla i snaha o zjištění, jak moc je socialita pro bodlinatky vlastně důležitá a jak se odráží v reprodukční úspěšnosti. Dosažených výsledků je celá řada a byly zmíněny v Bářině prezentaci, takže je nebudu nikterak podrobně komentovat. Možná bych zmínil jen jeden, který se na základě těchto studií pomalu vynořuje. Díky její práci se ukazuje se, že je docela možné, že základem společného soužití bodlinatek nemusí být jednoznačné profity, jak by se dalo očekávat, ale že jejich poměrně bohatý sociální život je vedlejším produktem něčeho úplně jiného, např. potřeby sociální termoregulace zvířete, které kvalitní kožich vyměnilo za špatně izolující „ježčí“ kůži.

Dizertační práce se skládá z úvodu a pěti článků, z nichž tři jsou díla již publikovaná a dva by se měly brzy zaslat do redakcí. Mimo výsledků je na člancích zajímavý poměrně pestrý metodický přístup. První je zaměřený na simulovanou imigraci cizího samce do zavedené skupiny (příloha I), další dva na analýzu rozsáhlého souboru chovných dat o poměru pohlaví a velikosti vrhu (příloha II, III), další na analýzu natality, váhových přírůstků a mortality (příloha IV) a poslední na experimenty na alopentální chování (příloha V). Jednoduché studie ukazují, že důležitým aspektem, který má vliv na výsledky, je individualita skupin a asi něco by se dalo označit jako jejich rodinná pohoda. První práce (myšleno chronologicky) jsou založeny na spolupráci se skupinou Daniela Frynty z UK, dva poslední manuskripty jsou dílem našim. Metodická pestrost se odráží i v náročnosti jednotlivých přístupů. Některé jsou velmi jednoduché (zvedání samic a odnášení mláďat pro hodnocení alokojení) až po přístupy velmi složité, jako byla práce s celými skupinami. Analýzy celých skupin zvyšují podstatně množství práce, komplikují možnosti hodnocení a interpretace. A s tímhle si Barbora opravdu užila své. Nicméně - a tady bych zmínil první pozitivní vlastnost autorky, kterou je houževnatost - experimenty a jejich zpracování dotáhla až do konce, na rozdíl od našeho partnerského pracoviště.

Díky tomu, že Báru vedu již od bakalářského stupně, mohu zhodnotit, jakých pokroků dosáhla. Už v posudku na bakalářskou práci jsem oceňoval, že je pracovitá a poměrně samostatná a že ji šlechtí poctivá práce s literaturou (To vše ji ostatně zůstalo po celou dobu). Asi nejslabším projevem byl tradiční problém studentů a tím je schopnost napsat nějaký srozumitelný, čtivý a zajímavý text. Nicméně i tady došlo k velkému zlepšení a poslední texty (články nebo granty), které jsem měl možnost číst, byly vyspělé - takové, jaké se od

doktoranda očekávají. Dalším pozitivním fenoménem bylo i to, že dokázala se školitelem vycházet poměrně dobře (což asi nebylo vždy úplně snadné) a že se s ní velmi dobře spolupracuje. Již jsem zmínil, že dokáže dotahovat věci do konce, což při některých experimentech, které jsme společně i s kolegou Fryntou vymýšleli, bylo opravdu hodno úcty (Jsem si téměř jistý, že při analýze videí simulované imigrace musely na naši adresu zaznívat poměrně neslušné výrazy.). Ovšem to, že navrhování experimentů není nic snadného, zjistila záhy sama, když si při vymýšlení vlastního pokusu vymyslela dizajn snad ještě složitější. Za zmínku také stojí to, že v manuskriptech, kde mezi autory není statistik, si byla schopna složitou statistiku počítat sama (za trpělivého vedení doc. Šmilauera). Dotažení dizertační práce do této podoby si cením ještě z jiného důvodu. Oproti mým „rypoším“ doktorandům se musela potýkat se zjevným hendikepem a tím je absence práce v nějakém širším týmu. Spolupráce s pražskou skupinou fungovala různě a v okamžiku, kdy přišly rodičovské starosti, tak už i do Prahy bylo daleko.

Nakonec bych rád dodal, že Barbora Čížková své výsledky prezentovala na několika konferencích, podala a získala GAJU projekt, zvládla PhD. zkoušky a že má v současnosti podaný i projekt do GAČRu. Během doktorského studia navíc porodila a vychovává potomka a další přírůstek je na cestě. Mimo toho, že tedy nepochybně prokázala své odborné kvality, toho za těch pět let zvládla opravdu hodně. Mně nezbývá než popřát úspěšnou - co nejméně stresující obhajobu - a hodně štěstí a pohody i do budoucna.

Radim Šumbera

13. 12. 2012

